List 35. **NOVICE** Tečaj LIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. avgusta 1895.

Politiški oddelek.

Dr. Bleiweisa politika.

Naša katoliška stranka se lasti ob raznih prilikah, kadar hoče zase delati reklamo, dr. Bleiweisa in z nekaterimi iztrganimi stavki iz „Novic“ skuša dokazati, da se drži politike dr. Bleiweisa. Sicer je vsakemu, ki se je kdaj pečal s časnikarstvom, znano, kaj se vse da dokazati, če se trgajo stavki iz kakega spisa in po tem po svoje zavijajo. Skušnja nas je že poučila, da so v tacih stvareh mojstri gospodje naše katoliške stranke.

Če je dr. Bleiweis bil za to, da se duhovščina ne odriva od politike, se iz tega še nikakor ne sme sklepati, da bi odobraval sedanjo politiko katoliške stranke. Sicer pa tudi sedaj nobena stranka ne brani duhovščini pečati se s politiko, samo da se drži v dostojnih mejah. Seveda zato pa nismo, da bi morda jedino škofje odločevali politiko in zato pa tudi pokojni dr. Bleiweis ni bil.

Razmere ob Bleiweisovem času so bile pač drugačne, kakor so sedaj. Duhovščina je bila izimši nekatere višje gospode, ki se pa s politiko niso pečali, za slovensko narodnost naravnost naudušena. V drugih omikanih stanovih je pa tedaj bilo nemčurstvo še bolj razširjeno. nego je sedaj. Naravno je torej, da se je dr. Bleweis opiral na duhovščino. Ob tedanjih časih pač ni bilo duhovnika, ki bi bil narodnost proglašal za poganstvo, kakor se je pa to pozneje zgodilo.

Baš v narodnih vprašanjih je bil dr. Bleiweis neizprosljiv in baš v tem oziru ni zaostajal za tedanjimi Mladoslovenci. Tudi se ni bal spregovoriti odločne besede proti višjim cerkvenim dostojanstvenikom. Ko je bil kanonik Zavašnik nekaj ukrenil v ponemčevanje šol, se je dr. Bleiweis takoj oglasil v „Novicah“, da si se je tedaj po Ljubljani govorilo, da je kanonik se ravnal po želji knezoškofovi. Glasilo naše katoliške stranke se pa ne upa pošteno prijeti gospoda prošta dr. Klofutarja, ker v deželnem šolskem svetu s svojim vplivom pospešuje nemškutarjenje po srednjih šolah. Dokler tega ne storite, nikar se ne sklicujte na dr. Bleiweisa. Dr. Bleiweis se je vedno potegoval, da se vpelje vsaj za polovico predmetov slovenski učni jezik do najvišjega razreda na vseh ljudskih šolah na Slovenskem. Naša katoliška stranka se pa v resolucijah katoliškega shoda te stvari niti dotaknila ni. Njene želje ne sezajo dalje, kakor da se osnuje katoliška gimnazije v Ljubljani; v katerem jeziku naj se pa poučuje na državnih šolah, to jej je pa vse jedno. Vendar je to za nas Slovence glavna stvar, kajti naj se osnuje tudi katoliška gimnazija v Ljubljani, bode se večina slovenskih sinov vendar le šolala na državnih srednjih šolah.

Največja želja pokojnega Bleiweisa je pa vedno bila, da se osnuje slovensko vseučilišče v Ljubljani, a na katoliškem shodu, kjer se je po zatrditvi glasil katoliške stranke same delal program za vse bodoče njeno politično delovanje, se je pa dajala prednost nemškemu vseučilišču, ki naj se osnuje v Solnogradu, pred slovenskim vseučiliščem v Ljubljani. Če je dr. Bleiweis bil naudušen za absolutno narodnost, ob katero se naša katoliška stranka dandanes toliko spodtika, ne vemo, a tako naroden je bil, da se mu v tem pač more malo kdo primerjati na Slovenskem. Bil je neizprosen v tem oziru. To je tudi pokazal ob začetku Taaffejeve vlade. On je tedaj bil jedini, ki ni hotel podpirati nove vlade, ako odločno ne pokaže svoje naklonjenosti Slovencem. Zahteval je, da naj slovenski poslanci ne pojdejo v deželni zbor, v katerem je bila nemška večina, ako ga vlada precej ne razpusti. Drugi poslanci niso bili za tako odločno postopanje. Dr. Bleiweisa s tega časa zares ni bilo več v deželni zbor

Potem si lahko mislite, da bi dr. Bleiweis gotovo ne bil vstopil v tako koalicijo, v kakoršno je naša katoliška stranka na Dunaji. On je vedno trdil, da z liberalizmom ni mogoča nobena sprava in da je mož prav imel, je pač pokazala zadnja koalicija na Dunaji. Zaradi svojega nasprotja liberalizmu, pa dr. Bleiwes se vendar ni nikdar obotavljal podati sprave tisti slovenski stranki, ki se ni

popolnoma vjemala ž njim. To je pač najboljši dokaz to, da se je bila napravila sprava po dr. Costovi smrti. Pokojni vodja slovenskega naroda je dobro spoznal, da razcepljenost v narodnem taboru je le v korist našim narodnim nasprotnikom.

Vedno je pa dr. Bleiweisa vodila želja po zjedinjenji Slovencev v jedno politično celoto. Tudi v tem se naša katoliška stranka loči od njega, da o zjedinjeni Sloveniji sploh več ne govori. Vsaj je deželni glavar Detela že opetovano govoril o kranjskem narodu in tako se postavil na nemčursko stališče, ki so tudi hoteli ločiti Kranjce od ostalih Slovencev. Ko bi mož bil le jedenkrat govoril o kranjskem narodu, bi lahko rekli, da se je le zarekel, a tako pa moramo reči, da je to storil z očitnim namenom.

Iz povedanega je pač vidno, da je naša katoliška stranka zatajila več bistvenih točk dr. Bleiweisovega narodnega programa in se nima nanj nobene pravice sklicevati. Ko bi katoliška stranka se držala starega slovenskega programa, bi se gotovo nikdar ne bila sprla s Svetcem, kateri je bil prijatelj dr. Bleiweisa in je gotovo izmej vseh sedaj živečih Slovencev najbolje poznal mišljenje njegovo in se tudi dosedaj njegovim načelom ni izneveril. Prav lahko rečemo, da bi ne bilo sedaj razpora na Kranjskem, da se katoliška stranka drži zares načel dr. Bleiweisa. Podobnega prepira kot je pa bil mej Mlado- in Staroslovenci se pa ni bati, ker so se od tedaj politične razmere bistveno premenile.

Politični pregled.

Grof Coronini. — Ko so Italijani grofu Francu Coroniniju obrnili hrbet, skuša Slovence pregovoriti, da bi ga volili, da zopet deželni glavar postane. Ponuja se za kandidata v tolminskem okraji. Slovenci si jako prizadevajo, da njegovo izvolitev preprečijo. Sedaj so v goriškem deželnem zboru imeli Slovenci in Italijani jednako število glasov. Ko bi pa v tolminskem volilnem okraji bil izvoljen grof Coronini, bi Italijani imeli jeden glas večine in to večino bi gotovo najbrezozirneje izkoristili. Sploh bodo letošnje volitve na Goriškem jako važne. Slovenci hočejo nekatere prijenljivejše može zameniti z odločnejšimi, kar je tudi želeti. Dosedaj je deželni odbor uradoval izključno italijanski, če tudi sta bila v njem dva Slovenca. Tržaško namestništvo pa že porablja ves svoj vpliv za Italijane, posebno za grofa Coroninija. Upamo, da se Rinaldiniju ne posreči, da bi Slovence spravil v manjšino

Dunajski Čehi. — Liberalci in protisemitje si jako prizadevajo, da bi pri občinskih volitvah dobili Čehe na svojo stran. Bivši župan jih je vabil na jednem shodu, Schneider na drugem. Čehi pa nimajo nobenega zaupanja niti v liberalce niti v protisemite, temveč od obojih zahtevajo, da naj le jasno povedo, kaj bodo storili za Čehe. Posebno naj se zavežejo, da mesto osnuje češko šolo na Dunaji. Tega pa nečejo storiti in zatorej Čehi ne bodo volili niti liberalcev niti protisemitov, temveč pustili naj le samo pri ožjih volitvah izvojujejo boj. Nemški časopisi se jako čudno zvijajo, danes pojo hvalo Čehom, jutri pa proti njim grozno zabavljajo. Tako je graška „Tagespost“ hvalila češko svobodoljubje, a par dnij pozneje, ko je zvedela, da vse hvalenje Čehov dunajskih ne omeči, je grozno zabavljala proti njim in pozivljala vse dunajske Nemce na boj proti njim.

Nova vlada. — Badeni že poprašuje razne osebe, če bi vstopile v njegovo ministerstvo. Levičarji se boje, da bi jih ne prezrl pri sestavi vlade in mu že prete z opozicijo, ako od njih nikogar v vlado ne pokliče. Vendar se Badeniju levičarjev ni preveč bati Večina levičarskega kluba nima poguma za resno opozicijo, ker se boje razpusta državnega zbora in pa volilne reforme Posebno se pa levičarji boje, da ne bi sekcijski načelnik Witteck postal prometni minister. Misli se namreč osnovati novo prometno ministerstvo. Priporočajo zatorej, naj se za prometnega ministra imenuje predsednik državnih železnic Bilinski. Witteck je vsem židom trn v peti, ker je za podržavljenje železnic in to zna tako izvesti, da židje pri tem ne obogate. Bilinski je pa bolj naklonjen velikemu kapitalu in bi židom najbrž ne kratil zaslužka, ter se sploh v tacih vprašanjih tako ne spozna, kakor Witteck.

42. nemški katoliški shod pričel se je minolo nedeljo v Monakovem. Cerkve in glavne ulice mesta so v zastavah. Nad tritisoč tujcev je došlo mej temi skoro vsi voditelji centruma državnega zbora in bavarskega deželnega zbora. Za predsednika so volili pravosodnega svetnika Müllerja iz Koblenca Dosedaj je došlo 7 nadškofov in škofov mej temi nadškof solnograški. Došli so tudi misijonarji iz Afrike in Amerike in zastopniki katoliških zavodov iz Pariza. Shod broječ nad 3 tisoč udeležencev je otvoril grof Preysing. Predsednik Müller je v svojem pozdravu poudarjal, da je namen katoliškega shoda delovati na to, da se odstranijo vse nevarnosti, ki prete cerkveni papeževi prostosti. Shod ima torej pred vsem tudi svetovno-politični značaj. Da pa shod preveva strogo nemško-državni duh je posneti iz tega, da je govornik Rump se spominjal jubileja zmage Nemčije nad Francijo l. 1870/71 in je slavil cesarja Viljema kot mirovnega kneza.

Španija. — Že v normalnih mirovnih časih jako zmedene razmere, ki vladajo zadnji čas v Španiji, so se vsled ustaje na Kubi, za katero vlada toliko žrtvuje, odločno poostrile. Prebivalstvo se je na mnogih krajih uprlo temu, da bi se odposlale nove moči na Kubo. Hujska se k splošnemu uporu Španjska vlada se sicer zanese na zvestobo svoje armade, a je vendar vsled tega storila vse potrebne korake, da v kalu zamori ta nemir. Če je pri Španjcih prišlo do tega, ni nič čudnega. Doma pomankanje in sedaj naj bi še to malce, kar še imajo žrtvovali, za negotovo daljno Kubo.

Armenija. — Znane so homatije v Armeniji. Anglija, Rusija in Francija zahtevajo od Turčije, da se ondi razmere urede. Turčija se tega brani, češ da bi bila potem prikrajšana Po najnovejih poročilih hoče Anglija z vso ostrostjo nastopiti proti Turčiji. Poroča se, da je angleški poslanik carigrajski dobil povelje, da s pomočjo angleškega brodovja stori vse korake proti Turčiji, katere smatra za potrebne. Francija in Rusija hočeta se pri tem vesti nevtralno, a brezdvomno bi bilo potrebno, da vse tri velevlasti nastopijo odločno proti Turčiji in jo prisilijo zgrda, da dovoli ureditev razmer v Armeniji. —

Kitajska in Anglija. — Vsled znanih napadov Kitajcev na evropske misijonarje ondu je Anglija možato stopila na noge in zahteva strogo kazen za napadalce. Zahteva celo od Kitajske, da morata pri obravnavah biti navzoča konzula Anglije in Združenih držav amerikanskih, ki bota takorekoč nadzorovala, da napadalci ne odidejo zasluženi kazni. Kitajska se je prvotno temu vpirala, a se vsled energičnega nastopa Anglije udala. Tudi sicer je angleška vlada sklenila vse potrebno vkreniti v varstvo tujcev v Kitajski. Zaselo bo angleško brodovje nekatere kitajske luke in če treba bo celo moštvo izkrcalo. —

Obrtnija.

Obrtni strokovni šoli v Ljubljani.

Iz poročila teh šol posnamemo sledeče, da naši čitatelji sprevidijo vspešno delovanje teh dveh zavodov:

Minulo šolsko leto — sedmo, odkar sta bila zavoda ustanovljena — začelo se je po pravilih dne 16. septembra 1894. leta, a sklenilo se je izjemoma uže z dnem 15. julija 1895., ker je bil vsled Velikonočnega potresa pouk prenehal takoj po katastrofi ter postal povsem nemogoč v tem šolskem letu.

Najvišja godova Njiju Veličanstev cesarja in cesarice sta praznovala zavoda kakor običajno vsakokrat s slovesno službo božjo v cerkvi sv. Jakoba. Učiteljski zbor se je dalje udeležil cerkvene svečanosti Najvišjega rojstvenega dne 18. avgusta in je bil zastopan pri sv. mašah zadušnicah po članih Najvišje cesarske rodbine dne 23. februvarija in dne 28. junija.

Potresna katastrofa, ki je zadela Ljubljansko mesto v noči od 14. na 15. aprila, je bila osodepolna tudi za obe obrtni strokovni šoli. Šolski prostori so bili tako močno razrušeni, da niso bili več za porabo. Osobito so oni lokali, ki leže v takozvani stari Virantovi hiši, žalostno pričali o silnih močeh podzemskih sil. Glavno zidovje je bilo deloma razpokano, oboki nad sobami, vrati in okni so zevali na raznih krajih in trebalo je takoj napraviti močnih podpor. Južno stopnjišče je bilo posebno v slabem stanji, tako da je stavbenski komisijon zahteval, naj se podere. Lepe ovalne, zgodovinsko in umetniško zanimive stopnjice, ki vodijo iz Zvezdarskih ulic v ravnateljevo pisarno, so najmanj trpele izmed vseh delov hiše. Tudi prostori oddelkov za figuralno podobarstvo in pletarstvo, nahajajoči se v Zoisovi hiši na Bregu, so bili silno razdrapani; osobito je bil razdejan oddelek za figuralno podobarstvo, kjer se je tudi mnogo lepih in dragih gipsastih modelov pobilo.

Pri takih razmerah ni bilo misliti na to, da bi po Velikonočnih počitnicah pričeli s poukom. Poleg tega je bilo dokaj učencev brez stanovanja in tudi večina učiteljskega zbora ni imela dóma. Visoka deželna vlada je zato vstavila pouk najprej za kake štiri tedne, da se razmere razjasnijo. Ko je ta čas pretekel, smo bili še vedno na starem stališči. Hiše še ni bilo mogoče popraviti in ko so prišli tehniki prostore še jedenkrat pregledat, so konštatirali, da se nahaja izmed vseh 39 lokalov, v katerih sta zavoda nastanjena, samo devet sob v porabnem stanji. Na podlagi dotičnega poročila je visoko naučno ministerstvo zaukazalo, da naj v tekočem letu pouk definitivno preneha. Šolsko leto naj se takoj sklene na temelju zadnje konferencije pred Veliko nočjo; učenci vseh letnikov naj se klasificirajo in razdele naj se jim takoj spričevala o II. semestru l. 1894/95. Oni obiskovalci, ki imajo dvomljive rede, naj delajo iz dotičnih predmetov izpite zadnje dni meseca julija; morebitni ponavljavni izpiti pa se imajo vršiti kakor po navadi pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Vsled tega ukaza so bili učenci in učenke dne 15. julija klasificirani, v dvomljivih slučajih pa dne 29. julija še jedenkrat izprašani. Spričevala imajo datum 15. julija 1895.

Konečno bodi še omenjeno, da so se med tem časom zidarska dela energično pričela in da je večina prostorov uže popravljena. Prihodnje šolsko leto se bode torej brez vsakega zadržka lahko pričelo po predpisih z dnem 16. septembra.

Dne 7. maja je Njegovo Veličanstvo oradostilo naše glavno mesto z Najvišjim svojim pohodom; premilostljivi vladar je hotel sam ogledati si provzročeno škodo, tolažiti bedno ljudstvo in prinesti prvo pomoč. Da primerno pozdravimo ljubljenega cesarja, so se učenci in učenke z učiteljskim zborom zbrali skupaj z druzimi učnimi zavodi ljubljanskimi na cesti Marije Terezije ter ondi pričakovali prihoda Njegovega Veličanstva. Ko se je prevzvišeni vladar peljal memo, smo mu z navdušenimi živioklici izražali svoje najspoštljivejše pozdrave.

Strokovno šolo za obdelovanje lesa sta dne 4. januvarija 1895. natančno pregledala nadzornika za obrtni pouk, dvorni svetnik prof. dr. V. Exner in prof. O. Bayer.

Za ustanovitve šol so različni lokalni faktorji kar najradodarneje obljubili in odmenili doneskov za podporo ubožnih učencev in učenk. Slavni deželni odbor in slavna kranjska trgovska in obrtna zbornica določujeta v ta namen leto za letom izdatne vsote, slavna mestna občina ljubljanska je ustanovila za obe strokovni šoli pet Franc-Josipovih ustanov po 50 gld. na leto, in slavna kranjska hranilnica je v svoji veliki skupščini dne 22. maja 1890. leta napravila za oba zavoda 16 ustanov po 50 gld. na leto, ki se v spomin poroke presvetle gospe nadvojvodine Marije Valerije za vse čase imenujejo „Marije Valerije ustanove.“

Ustanove deželnega odbora znašale so minolo leto 1005 gld., trgovske in obrtne zbornice 740 gld., ljubljanskega mesta 375 gld. in kranjske hranilnice 800 gld.

Število stipendistov je bilo na obeh zavodih 66. Ustanove so znašale od 20 do 70 gld. na leto; povprečno je dobil jeden stipendist 45·75 gld. in jedna stipendistinja 41·47 gld. Ustanove so podeljene učenkam in učencem za vso učno dobo.

Poleg teh je imel učenec Alojzij Cucančić državno ustanovo mesečnih 12 gld., učenka Marija Šinek pa mesečnih 10 gld. Kranjska hranilnica je dala hospitantu za risanje, Petru Šmiteku, izvanredno podporo 50 gld.

Visoko c. kr. naučno ministerstvo je tudi v minulem šolskem letu dovolilo 150 gld. podpore za učence strokovne šole za lesno industrijo, 100 gld. pa za učenke strokovne šole za umetno vezenje. Ti vsoti je ravnateljstvo porabilo za hipne podpore pridnim in vrednim frekventantom.

Navzlic tem izdatnim pomočkom so mnogi učenci in učenke zaradi slabega gmotnega razmerja le iz težka

ustrezali svoji nalogi. Učenci prihajajo malone brez izjem iz najubožnejših slojev prebivalstva, tako, da roditelji po navadi nikakor ne morejo podpirati svojega otroka. Oziraje se na te okolnosti, sklenil je strokovno-šolski odbor oživotvoriti podporno društvo, čegar naloga bi bila, podpirati ubožne, nravne in vredne učence in učenke, kupujé jim šolske potrebščine, odkazujé jim prosto hrano in podpiranje jih v bolezni. Dotični načrt pravil je odobrila deželna vlada dne 2. julija 1892. l., štev. 7149; občni zbor pa je nato dne 19. decembra 1892. leta izvolil prvi odbor.

Sedaj so v odboru nastopni gospodje in gospe: C. svetnik Ivan Murnik, načelnik, ravnatelj strokovnih šol Ivan Šubic, načelnikov namestnik, strokovna učiteljica Marija Hlavka, tajnica, strokovni učitelj Julij Springer, blagajnik, realčni prof. Iv. Gnjezda in c. in kr. dvorni založnik Ivan Mathian, odbornika.

Revizorja sta p. n. gospoda stolni vikarij Andrej Kalan in tapetnik Anton Obreza.

Kakor vsa leta, odkar obstojita zavoda, dobivalo je tudi letos več ubožnih učencev od slavnega predstojništva ljubljanske ljudske in dijaške kuhinje in mnogih zasebnikov vsak dan ali pa vsaj posamične dneve v tednu hrano; tako je bilo mogoče v družbi z zgoraj navedenimi ustanovami najubožnejše učence in učenke izdatno podpirati, nekatere pa celo povsem živiti.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Prva avtomatična gostilna je na neki razstavi v Berolinu Okrog pri stenah so avtomatični aparati. Če vržeš vanje deset vinarjev, pa dobiš kozarček vina ali kakega likera, ali pa tudi s surovim maslom namazanega kruha. Tudi čašico najboljše kave podaje ti avtomat Jedno samo nedeljo so v tej gostilni spečali 2700 kruhov, 9000 kozarcev vina in pa 12.000 čaš kave.

Umetno pozlatenje bakra. Če se dene čist dobro zglajen kos bakra v zredčeno raztopljino neutralnega ocetnokislega bakrenega okisa ali kristalovanega zelenega, volka v kateri ni sledu nespojene kisline, dobi pri srednji gorkoti v malo minutah lepo zlato barvo. Tudi zmes solne kisline z v vodi razstopljenim golunom daje tudi stvarem, ki se vanje denejo, zlato barvo. Tudi se bakru da zlata barva, ako se razgreje v zmesi vinskega kamna, solne kisline in cinkovega amalgama.

Pravila centralne posojilnice slovenske.

I. Firma, sedež in namen zadruge.

§ 1. Firma zadruge se glasi: „Centralna posojilnica slovenska“, registrovana zadruga z neomejeno zavezo. Svoj sedež ima v Krškem.

§ 2. Zadruga ima namen, da pomaga že obstoječim slovenskim posojilnicam s kreditom, t. j. da jim pošilja hranilne vloge ali da jim daje proti mogoče nizkim obrestim posojila.

II. Zadružna denarna sredstva.

§ 3. Denarna sredstva so: a) Vstopnina; b) zadružni deleži; c) hranilne vloge; č) izposojila; d) zadružni zaklad, ki se zbira iz vstopnine in doneski čistega dobička.

III. Začetek in nehanje zadruge.

§ 4. V zadrugo se vzprejemajo slovenske posojilnice in posamezne osebe; število udov je neomejeno. Posojilnica ali osoba, ki želi pristopiti, mora se oglasiti pismeno in z veljavnimi podpisi ali podpisati pravila „Centralne posojilnice slovenske“ v Krškem. Načelstvo dovoljuje vstop ali ga pa odreka, ne da bi bilo treba povedati zakaj.

§ 5. Posojilnica ali oseba, ki je bila sprejeta v zadrugo, pa ne izpolnjuje dolžnostij, prevzetih po določilih teh pravil, izgubi pravico zadruštva po sklepu načelstva, zlasti ako na škodo zadruge podkopava njen kredit na kakoršni koli način. Izključba se mora občnemu zboru v potrjenje predložiti. Posojilnica ali oseba, ki prostovoljno iz zadruge izstopiti želi, mora odpoved do konca novembra načelstvu „Centralne posojilnice slovenske“ pismeno naznaniti in terjati potrdilo te odpovedi od njenega načelstva. Iztop velja le s potekom tistega leta. Zadružni deleži izstopivših zadružnikov in zadružnic se izplačajo 4 tedne potem, ko je občni zbor letni račun „Centralne posojilnice slovenske“ potrdil. Do zadružnega zaklada (reservnega fonda) nimajo niti izključeni, niti izstopivši zadružniki in zadružnice nebene pravice.

IV. Vstopnina in zadružni deleži.

§ 6. Visokost vstopnine določuje načelstvo. Vplačana vstopnina se več ne povrne. Vplačati mora tudi v gotovini vsaj jeden delež, ki znaša pri osebah najmanj 100 gld. ali posojilnicah zadružnicah vsaj 10 % hranilne vloge (posojila), ki jo želi dobiti od centralne posojinice. Vrh tega se posojilnice zavežejo, Centralni posojilnici pošiljati vsaj 10 % svoje odvisne gotovine kot hranilne vloge v obrestovanje, kakoršno je pri centralni posojilnici.

V. Posojila.

§ 7. Posojila se dajejo redoma le posojilnicam-zadružnicam izjemoma osebam, ki so udje centralne posojilnice in sicer: a) Na vplačane deleže; ta posojila smejo obsegati 2kratni znesek vplačanega deleža; b) proti menicam; c) na zastave; č) „Centralna posojilnica slovenska“ sme pošiljati posojilnicam zadružnicam tudi hranilne vloge.

§ 8. Ako posojuje zadruga posojilnicam-zadružnicam na menice, podpisujejo oni dotični dokument na ta način, kakor to določuje dotični § v njih pravilih, in sicer navadno tako, da se pod firmo podpišeta dva uda njih načelstva. „Centralna posojilnica slovenska“ sme pa tudi terjati, da se vsi udje načelstva ali tudi nadzorstva podpišejo, ali celo kateri odličnejši zadružniki dotične posojilnice prosilke kot žiranti. V ta namen sme terjati, da

se jej pošljejo prepis (neoverovljeni ali overovljeni) njenih zadružnikov in lastnoročne podpise vseh udov načelstva.

§ 9. Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ ne more dobiti posojila od tega zavoda.

§ 10. Posojila proti zastavi se dajejo na vrednostne listine. V tem slučaji podpiše izposojevalec ali izposojevalka suho menico. Če dolžnik ali dolžnica nista v pravem času vrnila sprejetega posojila na vrednostne listnine ali če se jej plačilni obrok ni podaljšal, ima „Centralna posojilnica slovenska“ pravico, s temi zastavami ravnati po določbi ministerske naredbe od dne 28. junija 1865. (drž. zak. št. 110.)

§ 11. Visokost obresti hranilnih vlog in posojil določuje z ozirom na razmere časa načelstvo, katero mora gledati, da bodo v obče vse te obresti najmanj za $^1/_4$ % nižje kakor poprek pri denarnih zavodih na Slovenskem. Mej posojilnimi obrestmi in obrestmi hranilnih vlog ne sme biti več kakor 1 % razlike Deležem daje „Centralna posojilnica slovenska“ obresti, katere načelstvo določi in občni zbor potrdi.

VI. Zaveza in razdelitev zgube in dobička.

§ 12. Zadruga je za vse svoje dolžnosti zavezana v prvi vrsti s svojim fondom in s celim svojim premoženjem. Če ne bi za poravnanje vseh dolžnostij zadruge zadostoval konceletni opravilni dobiček, zadružni zaklad in kakošno drugo zadružno premoženjo, seže še na zadružne deleže; če bi pa še vse to ne pokrilo zavez zadruge, razdele se daljša plačila na posamezne zadružnike v jednaki meri. Nepopolno vplačani deleži se morajo takoj polno vplačati.

§ 13. Konec vsakega leta sestavi načelstvo po svojih knjigah račun in naredi bilanco tako-le: Mej aktiva se vpisujejo: gotovina v denarji, lastne vrednostne listine po dnevnem kurzu, premakljivo premoženje zadruge in terjatve (posojila in drugod naloženi denarji). Mej pasiva: zadružni deleži, hranilne vloge z obrestmi vred, zadružna izposojila (lastni dolgovi), za bodoče leto predplačane obresti in zadružni zaklad (reservni fond). To kar ostane aktiv po odbitku pasiv, je čisti dobiček končanega leta.

§ 14. Čisti dobiček gre ves v reservni fond. Vendar sme načelstvo prej darovati od čistega dobička za dobrodelne in koristne namene. Ti darovi se vendar smejo šele potem izplačati, kedar je občni zbor račun odobril.

VII. O razdružbi zadruge.

§ 15. Zadruga se razdružuje: a) vsled sklepa občnega zbora; b) kadar se odpre konkurz na zadružno imetje in c) vsled ukaza upravne oblasti (po § 37. zakona z dne 9. aprila 1873).

§ 16. V slučaji likvidacije mora načelstvo izterjati zadružne terjatve; drugo zadružno premoženje spraviti v denar in čisto premoženje, kar ga ostane po pokritji pasiv, razdeliti mej zadružnike po razmeri števila in visokosti zadružnih deležev. Če pa ne bi zadostovalo zadružno premoženje, da bi se plačali dolgovi, se ravna po določbi § 12. teh pravil. Ravno tako se ravna (§ 12) tudi v slučaji konkurza.

VIII. Uprava in vodstvo zadruge.

§ 17. Zadruga opravlja svoja opravila samostalno s sodelovanjem vseh zadružnic. Njeni organi so: a) načelstvo, b) nadzorniki, c) občni zbor.

(Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Nevaren plevel se je pokazal v Nemčiji v detelji in lucerni. Ta plevel, ki se hitro razširja, je zanesen s semenom iz Francije. Spada v vrsto klinčkov in se imenuje z botaničnim imenom Silene birsuta. Ta rastlina je močno kosmata. Živina, ki jé svežo deteljo, v kateri je dosti tega plevela, kolje v vampu.

Nevarnost krmljenja z želodom. Če živina v preveliki množini je želod, ne mara jesti, dobi drisko, boli jo gobec, teče jej iz nosa in očij. Tudi prašiči zbole, ako jedo preveč želoda in ne dobe dosti vode.

Obsekovanje gozdnega drevja. Nekateri imajo navado, da drevesa ne obsekujejo prav ob deblu, temveč puste precejšnje rogovile. Mislijo, da to manj škoduje drevesu. Skušnje pa kažejo, da je najbolje veje odrezati prav pri deblu, ker se v tem slučaji najhitreje zacelijo.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

X.

(Dalje.)

Vsak časopis, posebno karikaturni, se je bavil z nesrečnim psevdoaristokratom, njegova podoba, njegova obleka, njegova palica, njegov klobuk, — vse to je vse bolo v oči in vse se do najmanjše podrobnosti tako raztrgali in osmešili, da še sedaj njegovo ime služi za označenje vsega smešnega in prismojenega. Sicer je pa ta dogodek, kakor Anglomani, sploh le izjema, sploh se pa bogatini ameriški ne ločijo od drugih ljudij. Kalifornski milijonarji ostali so zvesti navadam svoje mladosti; mnogi so sezidali razkošna domovišča, omislili najlepšo opravo, vozili svojo rodbino po vseh evropskih prestolnicah, nakupili si množine drazih slik, kipov itd. in jih pripeljali seboj — ostali so vendar ravno tako demokratični rudarji, kot so jih poznali ljudje v mladosti. Jaz sem se večkrat sešel in imel opraviti z mnogimi ameriškimi bogatini, kakor z Drekselom, Armorom, Flaglerjem i. t. d., Armor, ki je sedaj jeden najbogatejših ljudij v Ameriki, je pred petdesetimi leti začel mesariti v neki vasi v Wisconsinu. Večkrat je vpričo mene pripovedal o svojem življenji in kaj je delal v mladosti, ni se sramoval, temveč še ponosen je bil, da je iz tacega začetka dosegel tak vspeh. Kakor pri njem, tako tudi pri drugih milijonarjih nisem opazil, da bi hoteli ločiti se od drugih ljudij, bili so ravno tako prijazni z navadnimi dninarji,

kakor s svojimi sobrati po milijonih. Jaz nikdar ne pozabim, kako sem se jedenkrat vozil z Armorom v spalnem vagonu na sever. Šla sva zajutrkovat na postajo, zamorec, vratar vagona, je bil ravno kar očistil najine čevlje, potem se pa kar usedel k mizi k nama. Jaz sem se jako čudil, a Armor je pa začel prijazno govoriti z zamorcem in jako prijazno mu podajal sol ali kaj druzega, kar mu je bilo potreba.

Birokratična aristokracija je popolnoma nezmiselna v Ameriki. Jedino mesto, kjer igrajo kako vlogo uradniki vsake vrste, je Washington, — pa še tam se tako hitro menjajo, da bi se ne mogle ukoreniniti tendencije take vrste, ko bi jih tudi imela kaka klika. Američan rad menja svoje uradnike, šestletni obrok senatorjev Zjedinjenih držav in štiriletni obrok predsednika republike zmatra se za predolg, in v večini držav volijo se uradniki na dve leti, in v nekaterih so pa volitve celo vsako leto. Američan misli, da nova metlja najbolje pometa in zatorej nikdar ne pusti nikogar tako dolgo na svojem mestu, da bi pozabil, kdo ga je tja posadil in zakaj. V tem oziru je jako označljivo in zanimivo pismo generala Granta, ki ga je pisal pokojnemu Konklingu, ko ga je neka frakcija hotela tretji pot postaviti za kandidata za predsedstvo republike 1880. leta. Stari vojak pravi naravnost in odkritosrčno, da bi to bilo nasprotno duhu, tradicijam in potrebam prebivalstva, pa tudi on sam tega ne želi, ker so potrebni novi ljudje, da more,o dobro presoditi potrebe časa in se pazno ozirajo na včasih tudi na povse jasna znamenja, v katerih se navadno kaže teženje človeštva, napredovati v kaki gotovi smeri.

Kakor so na jedni strani tako malo pomenljivi, da jih jedva opaziš, višji razredi in aristokracija, tako malo je pa na drugi strani revščine in beraštva. Dočim je 1890. leta bilo v Angliji z Irsko na 37,740.569 prebivalcev 974.421 oseb, ki so živele z javno milodarnostjo, bilo jih je v Zjedinjenih državah na 62,622.250 prebivalcev, samo 73.045 tacih oseb, pa še mej temi jih je le 21.519 bilo rojenih v Zjedinjenih državah. Dočim je na Angleškem bil na 39 ljudij jeden berač, bil je v Zjedinjenih državah jeden še le na 857 prebivalcev, to je uboštvo v Angliji je 22krat tako razširjeno, kakor v Ameriki. Ne zdi se mi potrebno kaj pristavljati k tem poučnim številkam, saj same dovolj jasno govore, spregovoriti hočem nekoliko o priseljevanji Evropcev, katero daje Zjedinjenim državam dve tretjini ubožcev, in s katerim se poslednji čas resno pečajo politične stranke, časopisje in ameriški državniki.

V letih 1871—1880. se je v Zjedinjene države priselilo 2,944.690 ljudij, od 1881. do 1890. leta pa 5,238.728. Število priseljencev se je skoro podvojilo, a njih kakovost se je premenila, vedno slabši prihajajo in to že dela skrbi Američanom. Ruski in poljski židje so pred desetimi leti bili še popolnoma neznani v Ameriki; a 1891. je pa bila tretjina priseljencev židovska. Italijanov s Sicilije so priveli slednje leto kakih 100.000. Število Ircev je precej preseglo Angleže in Škotce; v tem, ko v Ameriki najraje vidijo, da se priselijo poslednji, potem pa Nemci in Škandinavci, ki veljajo za zanesljive življe. Število teh priseljencev se pa ne množi. O ruskih in poljskih židih ne bodem mnogo govoril, le toliko rečem, da imajo Američani ž njimi povsod skrbi, kamor pridejo; pred nekaterimi meseci policija v Čikagu ni videla, kaj storiti ž njimi, a bolje kako se jih znebiti. Za Italijane pa še nanje marajo. Ti ljudje ne znajo ni pisati ni čitati, skrajno so nevedni in praznoverni in sestradani; v Ameriko prihajajo brez rodbin le za nekaj časa, potem se pa vrnejo domu in zato ne gledajo na to, da bi se priučili jezika in prisvojili ameriške navade in običaje. Na stotine in tisoče jih najemajo za grajenje železnic, prekopov in podobnih stvarij, zamenujejo torej zamorce na jugu in Kitajce na vzhodu, in pripadajo k raznim italijanskim tajnim družbam (Jedna iz njih Mafija je objavila vojno policiji v Novem Orleansu, nekaj ljudi je na skrivnem pobila, mej temi načelnika mestne policije Genessija, kar je bilo prouzročilo poulične izgrede, pri katerih je bilo ubitih nad deset Italijanov, katere so imeli zaprte, ker so bili sumljivi tega umora. Čitatelji se gotovo spominjajo o razporu mej Italijo in Zjedinjenimi državami tem povodom.) in dajo mnogo dela policiji. Pri meni je pri železnici v Floridi delalo vedno nekaj stotin Italijanov, ki so imeli največ Grke za vodje, ki so jih neusmiljeno odirali. Živeli so vselej v barakah, katere so sami naredili, delali kakor voli, jemali najnavadnejša dela, hodili skoro nagi in jeli, kar je Bog dal, želve, ribe, zajce itd., hranili vsak groš in napravljali mnogo skrbi s svojo skrajno topoumnostjo, maščevalnim in zlobnim nravom. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Kitajski vegetarijanci. Na Kitajskem je neka posebna zveza znana pod imenom „Vegetarijanci“, ker mesa ne jedo. Ta zveza kaže posebno sovraštvo do tujcev in je imela svojo roko vmes pri poslednjem morjenji misijonarjev. Prejšnje čase se je ta zveza imenovala „Beli Lotos“ in je leta 1724. bil cesar Jung-Čing izdal ukaz, da je vsakemu dovoljeno moriti člane te zveze, da se zatre. Sprva člani te zveze niso smeli nositi barvastih oblek, imeti špičastega orožja in orodja in smeli niso imeti nobenega premoženja. Tudi zadnjič so misijonarji bili pobiti s topim orožjem. „Ko vstopijo v zvezo, prepuste vse premoženje zvezi, in smejo le obresti od tega premoženja vživati, dokler žive. Zveza je jako bogata, večina njenih članov pripada bogatejšim stanovom. Ima le jednega glavarja ali velicega mojstra. V začetku tega stoletja je bila sklenila ta zveza odstraniti sedanjo vladarsko rodbino. To se je bilo izvedelo in cesar je bil zaukazal, da se ima zatreti zveza Tedaj so se vegetarijanci bili umaknili v Nanking, kjer jih je dolgo oblegala cesarska vojska Naposled so se udali. Cesarski namestnik dal je vse usmrtiti, kateri niso hoteli jesti mesa in s tem pokazati, da izstopijo iz zveze. Mnogo jih je jelo meso, a nobeden ni ostal živ. Drugi člani tajne zveze so jih pomorili kot izdajalce. Zveza pa s tem ni bila zatrta. Danes ima več članov, kakor jih je tedaj imela. Njih geslo je; „Kitaj za Kitajce“ in si prizadevajo, da odstranijo sedanjo vladarsko rodbino, ki ni kitajska, temveč mandžurska. Proti Evropcem kažejo tudi veliko sovraštvo. Poslednjih deset let pomorili so skrivaj mnogo misijonarjev.

Kitajski »Hamlet.« Ravnatelj akademije znanosti je prevel Shakespearovega „Hamleta“ v kitajščino in ga bodo v kratkem igrali na kitajskem gledališči v Pekingu.

J. Giontini-jeva knjigarna je zopet izdala dve prav lični knjižici za slovensko mladino: 1) „Krištofa Šmida sto majhnih pripovedek“ za mladino. Poslovenil † Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vadnici v Ljubljani. Drugi popravljeni natisek. Cena eleg. kart. 40 kr. po pošti 43 kr. — 2) „Robinzon.“ Povest za mladino. Poslovenil A. Funtek. Cena eleg. kart. 50 kr. po pošti 55 kr. Obe knjige sta z podobami prav lično okrašeni in ju prav toplo priporočamo.

Novice.

— **Osobne vesti.** Učiteljem na drž. gimnaziji v Kranji je imenovan suplent nižje gimnazije ljubljanske gosp. Anton Štritof; učiteljem na državni gimnaziji v Novem mestu suplent drž. višje gimnazije ljubljanske g. Al. Vrbnik; učiteljem na drž. nižji gimnaziji v Ljubljani c. kr. deške ljudske šole učitelj v Trstu g. Martin Sinkovič.

— **Slovenska šola v Gorici.** Mestni magistrat goriški je hotel slovensko šolo potisniti prav na periferijo mesta in to še na prav neumesten kraj. Deželni šolski svet, ki je uvidel, da ta kraj ni za šolo in da je potrebno, da je šola prav v mestu, je ukazal, da se mora odpreti dne 15. sept. in sicer v središči mesta. Z ozirom na to, da proti temu ukazu deželnega šolskega sveta ni priziva, se bo konečno vprašanje glede pripravnega prostora za slovensko goriško šolo vendar le ugodno rešilo.

— **C. kr. drž. nižja gimnazija v Ljubljani** se je preselila iz svojih dosedanjih prostorov v licejalnem poslopju v Waldherrjevo hišo v Beethovenove ulice št. 6.

— **Posebni vlak** k narodopisni razstavi v Prago ne pojde kakor je bilo prvotno nameravano dne 31. avgusta iz Ljubljane, temveč še le dne 7. septembra popoludne. Odhod se je zaradi tega preložil, ker se je več rodoljubov izreklo, da bi jim dne 31 avg. ne bilo moč oditi, pač pa se udeleže izleta, če vlak gre dne 7 sept. Kdor se še ni odločil za porabo lepe prilike, ki se mu nudi, naj je ne zamudi. Za mal denar obetajo se udeležencem prekrasni dnovi.

— **25letnico** svojega obstanka praznuje na tihem v nedeljo dne 1. septembra t. l. prostovoljno gasilno društvo ljubljansko. Zjutraj je sv. maša, potem se izroči vporabi novi plezalni stroj, katerega je mestna občina ljubljanska kupila za gasilno društvo in opoludne je banket.

— **Zaveza gasilnih društev kranjskih** je imela minolo nedeljo v mestni dvorani ljubljanski svoj letošnji občni zbor, ki je bil dobro obiskan. Načelnik zaveze gosp. Doberlet je otvoril zbor in pozdravil zastopnika deželnega odbora gosp. ces. svetnika Murnika in zastopnika mestnega magistrata g. svetnika Vončino. Tajnik g. Trošt je poročal o zavezinem delovanji v minulem letu. Iz poročila blagajnika g. Ahčina je posneti, da je imela zaveza 2090 gld. 33 kr. dohodkov; blagajniški preostanek znaša 186 gld. 70 kr. Po potresu prizadetim članom je zaveza razdelila 1000 gld. podpore. Prihodnji občni zbor bode v Novem mestu povodom 20letnice tamošnjega gasilnega društva. Daljša debata je bila o predlogu gasilnega društva v Dobu, naj se zaveza vnovič obrne do deželnega odbora s prošnjo, da bi le ta ukrenil, da se imajo gasilnim društvom, ki so v tuje občine poklicane na pomoč, narasli stroški povrniti. Zastopnik dež. odbora g. ces. svetnik Murnik je obljubil, da se bode prošnja ugodno rešila. Lepo ovacijo je priredil občni zbor konečno za zvezo prezaslužnemu gosp. ces. svetniku Iv. Murniku.

— **Vojaško oskrbovališče in bolnica.** Mestni zbor ljubljanski je v svoji zadnji seji razpravljal o tem vprašanji. Glasom obvestila vojnega ministerstva je to samo pripravljeno po potresu močno poškodovano bolnico na drugem prostoru na novo zidati. Manj poškodovanega preskrbovališča pa vojni erar neče sam graditi ter zahteva, da mu občina za sedanji prostor preskrbovališča in bolnice zgradi na drugem primernem kraji novo preskrbovališče, kar bi stalo okroglo 340.000 gld. Z ozirom na to, da bi občina zamogla dobiti za svet na katerem stojita sedaj bolnica in preskrbovališče v najboljšem slučaji le 117.000 gld., ne more občina sprejeti ponudbe; sklene se pa pogajanja z vojnim erarjem nadaljevati, v kateri namen se voli posebni odbor.

— **Tri dni v prepadu.** Neki Herman Wunderlich, tehnik iz Dunaja, podal se je dne 19. t. m. sam brez vodnika v kamniške planine. Na planjavi mu je lazečemu čez neki plaz spodrsnilo po snegu in ledu in pal v nek prepad, iz katerega se ni mogel sam rešiti. Prebil je v tem prepadu tri dni brez vsakega živeža. Ker so ga pogrešali, so ga šli iskat in rešili grozne smrti.

— **Utopljenca** so potegnili v Radečah pri Zidanem mostu iz Save, v katerem so spoznali posestnika Fr. Furjana iz Kurje vasi pri Ljubljani.

— **Najdene kosti.** V licejalnem poslopji so pri popravljanji naleteli na veliko grobnico, v kateri so našli celo množino popolnoma strohnelih človeških trupel v prepelelih krstah. Kakor znano je na mestu licejalnega poslopja stal do l. 1785. frančiškanski samostan s cerkvijo. L. 1788. pa so samostan prenaredili za šolske namene. Najdena trupla so ona umrlih frančiškanov in tudi imenitnih posvetnih ljudij, kateri so se kakor znano svoje dni pod cerkve pokopavali.

Samomor Jakabffyjev.

V mnogih boljših krogih v Budimpešti in tud drugih mestih je vzbudilo veliko senzacijo, da se je ustrelil Jakabffy. Pl. Jakabffy je bil jedna najznanejših oseb pri velikih svetovnih dirkah. Njegove stave so bile merodajne za mnoge druge. Imel je tudi konje za dirkanje. Nakrat ga je pa sreča zapustila in plačati ni mogel visokih stav in moral je izostati od dirk.

Bil je pa znan kot dober igralec na kvarte. Bali so se ga že po plemenitaških kazinah vse države. Pa tudi tukaj ga je zapustila sreča. Zgubil je velike svote. Ni dolgo tega, ko so listi napovedali, da se oženi z vdovo generala K. Pa tudi ta reklama ni več pomagala. Ko je pl. Jakabffy bil ostanek svojega premoženja pustil v Monte Carlu, se je povrnil v Budimpešto. Sedaj je pa začel na debelo jemati denar na posodo. V „narodni kazini“ jih je bilo mnogo, ki so mu radi pomagali iz stiske. Kmalu se je pa pokazalo, da ni držal obroka, v katerem mora žentleman poravnati častne dolgove, in tako so jeli tudi v kazini sumniti, da ni vse v redu.

Državni poslanec pl. Rohonczy je porabil parlamentarne počitnice tudi v to, da je jel preiskovati, koliko dolgov že ima pl. Jakabffy. Dognal je, da je naredil pri mlajših lahkovernih članih narodne kazine nad 400.000 gld. umazanih dolgov. Pl. Rohonczy je zatorej stavil predlog, da naj se pl. Jakabffy izključi iz narodne kazine. Ko je Jakabffy to izvedel, mu je poslal sekundante. Rohonczyjevi sekundati so pa mislili, da dvoboj z Jakabffyjem ni dopusten in tako je odločil tudi poseben časten svet.

Sedaj je vedel Jakabffy. da ga izključijo iz narodne kazine. Posvetoval se je s svojim pravnim zastopnikom dr. Czukorjem, kako bi se dali poravnati častni dolgovi. Vspeh ni bil ugoden. Pokazalo se je, da se Jakabffy na noben način častno ne izmota iz te stvari.

Minolo soboto zvečer je narodna kazina se posvetovala o njegovem izključenji. On je čakal v bližnji kavarni odločitve. Bilo je že v nedeljo zjutraj, ko mu je prišel nekdo zaupno povedat, da je izključen. Šel je iz te kavarne v drugo in ondu zajutrkoval, potem je pa šel domu. Doma je rekel svojemu slugi, da gre spat. Ob desetih naj ga zbudi. Dal je slugi pismo, naj ga nese dr. Czukerju.

Ob 8. uri pripelje se bled dr. Czuker in gre naravnost v Jakabffyjevo stanovanje. Vprašal je slugo, kje je gospodar. Povedal mu je, da spi. Doktor je potem kar šel v Jakabffyjevo sobo in našel nesrečnega hazardnega igralca na tleh skoro popolnoma slečenega in mrtvega.

V desnici je držal revolver. Okrog trupla je ležalo več raztrganih papirjev. Bil je raztrgal več pisem, predno se je umoril. Ob polu dvanajstih so ga odpeljali v mrtvašnico. Malo pred 12. uro pripeljal se je pl. Rohonczy, da izroči pismeno odločbo narodne kazine. Našel je ravno hišnico, ki je pomivala okrvavljene stopnice. Na vprašanje, če je pl. Jakabffy doma, mu je povedala, da se je ustrelil in so ga ravnokar odpeljali v mrtvašnico. Rohonczy je na to tiho odšel. — To je pač žalostna dogodba iz boljših krogov.

Velika nesreča.

Dne 8. avgusta se je pripetila v Novem Jorku velika nesreča, pri katerej je več ljudij svoje življenje zgubilo, veliko jih je pa bilo ranjenih. Na West Broadway je stalo novo poslopje, katero je bilo osem nadstropij visoko. Zunanje delo na hiši je bilo že končano, toda znotraj še ni bilo popolnoma dovršeno. Dne 8. avgusta zjutraj se je nenadoma zaslišal velikansk ropot, kakor bi 20 kanonov počilo. In groza! Celo osemnadstropno poslopje se je podrlo ter pod seboj pokopalo veliko ubozih delavcev. Razun zunanjenega zidu se je vse drugo podrlo. Ko so ljudje v obližji zaslišali velik ropot, so takoj prihiteli na mesto nesreče. In tu se jim je pokazal grozen prizor. Na mesto prejšnje lepe hiše so videli polomljene tramove ter kup kamenja, izpod razvalin se je pa slišalo ječanje ter stokanje ponesrečenih delavcev.

Gasilci so takoj prihiteli ponesrečenim na pomoč ter s previdnostjo odstranjevali kamenje, da bi rešili in oteli smrti one, katere je bilo mogoče. Delali so neutrudno noč in dan, toda do 14. avgusta še niso vseh trupel dobili. Ljudij je toliko prišlo na mesto nesreče, da so jih policaji le s težavo od hiše držali, kajti bati se je bilo, da se bode še zunanje poslopje podrlo.

V srce pretresujoče slike so se lahko opazile na tem prostoru. Žene ter otroci ponesrečenih so čakali s solzami v očeh, kedaj bodo izkopali truplo ljubljenega moža in očeta. Najprve so odkopali delavca Burka, kateri je bil že mrtev. Ravno na istem mestu je zaslišal jeden gasilcev stokanje ter klicanje na pomoč. Hitro so začeli kopati ter res dobili Charles Smitha, kateri je bil še pri življenji, toda je malo pozneje v ambulaciji umrl. Dosedaj so našli 15 trupel ponesrečenih delavcev, nekaj jako nevarno ranjenih, kateri bodo težko pri življenji ostali. Pravijo pa, da je še okoli 20 delavcev pod razvalinami. Gasilci jako hitro odstranjujejo kamenje, toda delo gre vendar počasi od rok, zraven je pa še velika nevarnost, da se še kaj ne podere ter rešitelje podsuje.

Natanko se ne more reči, kdo je te velikanske nesreče kriv, toda stroga preiskava bode že pokazala. Nekateri trdijo, da si je kontraktor hotel denar narediti in je zato jako slabo tvarino rabil pri zidanji. Zopet drugi trdijo, da so bile železne vezi preslabe, ter se zlomile in nato se je vse skupaj podrlo. Želeti bi res bilo, da bi se pri zidanji visokih poslopij natanko pazilo, kako se dela in iz kake tvarine. Po toči zvoniti ne pomaga, ampak takrat se mora paziti, kadar je čas! „Gl. Nar.“

— **Nesrečen dan.** Težak Fran Meissl, službujoči pri glavnih skladiščih na Dunaji, imel je dne 19. t. m. zares „smolo“. Komaj se je zjutraj probudil, že je vstopil sodni sluga ter mu priobčil, da je prejšnjega dne pretekel oni teden, katerega mu je bil dovolil njegov hišni gospodar, da izprazni svoje sicer najeto. toda ne plačano stanovanje. Nekoliko minut pozneje bil je Fran Meissl s svojo ženo, otroci in vso ropotijo na ulici. Ženo in otroke vzeli so začasno njeni usmiljeni sorodniki pod streho in mož je hitel na delo Ker pa je prišel prepozno, povedali so mu na kratko, da naj se le vrne tje, kjer je bil do tako pozne ure Žalostnega srca vrnil se je siromak. Da si prežene otožne misli, kupil si je smotko, toda „črni dan“ preganjal ga je tudi v tem. Smotka „ni vlekla“. Srdito vrgel jo je od sebe, toda „smola“ je hotela. da je padla smodka v voz sena. Bilo je nekoliko vetra in v hipu bilo je seno v plamenu Meissla so seveda zaprli in to je bila še njegova sreča, ker drugače bi se mu bilo tega dne pripetilo še kdo zna kaj. Sedel je v preiskovalnem zaporu do 20. avg. 20. avg. poklical ga je sodnik II. okraja pred se na odgovor. Ubogi Massl opisal je živimi barvami vso svojo nesrečo, katero mu je naklonil „črni dan“. Sodnik je bil toliko ganjen, da je siromaka obsodil le na 24 ur zapora.

— **Most se je zrušil.** Vlak s premogom naložen se je peljal čez most reke Paint River v Ameriki dne 11. avg. najprej se most podrl in 35 voz padlo v vodo. Vsi železniški delavci so se vtopili.

— **Mladenič linčan.** Osemnajstletni mladenič John Harris je prišel, v Albanyji v Ameriki, v sobo stare ženice in jo umoril. Ko so ljudje slišali stokanje v njenej sobi, so prišli gledat kaj je ubogi ženi. Ta je povedala ime napadnika ter kmalu nato umrla. Razburjeno ljudstvo je hudobneža vjelo in ga potem živega v ogenj vrglo.

— **K polomu v Genovi.** Kakor poročajo iz Rima, so jednega sleparskih bratov Bingen vendar zasačili. Prijeli so ga v Rotterdamu v trenotku, ko se je hotel vkrcati na

parnik, ki je imel odpluti v Ameriko. Ta sleparski „bankir“, imenom Gustav Bingen, vpisal se je v listino popotnikov pod izmišljenim imenom Juri Blint. Ko so ga prijeli policijski agenti, hotel si je Bingen zavdati toda njegovo nakano zaprečil je policijski agnnt v toliko, da je utegnil Bingen povžiti le nekoliko strupa. Sleparja so odpeljali takoj v bolnišnico, kjer so zdravniki odstranili vso nevarnost za to „dragoceno življenje“ Pri Bingnu našli so 690 tisoč frankov v francoskih papirjih. Misliti si je mogel sleheıni, da brata Bingen po polomu nista odnesla praznih kovčkov iz Genove! — V Genovi so zaprli 8 oseb, katere so lovile zlate ribe v kalni vodi poloma tvrdke brata Bingen Med zaprtimi sta dva blagajnika tvrdke Bingen in blagajniški sluga ter strijc sleparskih bratov, trgovec Oppenheim. Poslednjemu sta bila brata pred polomom izročila 400.000 lir, toda denar je bil zaplenjen in vrnen neapelski banki. — Dolgovi tvrdke Bingen znašajo nad 15 milijonov lir, premoženje še ne popolnoma 3 milijone lir. Za vsacih 100 lir dobi jih dolžnih 20.

— **Puntajoči se vojaki.** Voč vojakov v Hampshiru na Angleškem je odpovedalo službo, ker se je kantina zaprla ob gotovih urah. Kolovodje so obsodili.

— **Roparski morilec Kögler.** Dolgo niso mogli dobiti zloglasnega roparja Köglerja, ki je izvršil več umorov v Avstriji, Švici, Nemčiji in Franciji. Moril je le na prostem in umorjence oropal V Avstriji je izvršil tri rope. Poslednji čas je služil v Algieru pri vojakih. Francosko oblastvo ga je izročilo Švici, kjer je umoril nekega duhovnika. Štiri umore je že priznal, druge pa taji. Ko bode v Švici obsojen, ga izroče avstrijskemu sodišču.

— **Točen davkoplačevalec.** V Kolnarji ima neki mož malo vrta in od tega plačuje na leto 11 vinarjev davka. Ker se v Nemčiji davek plačuje mesečno, gre ta mož slednji mesec v davkarijo, da plača vinar. V davkariji morajo v davčno knjižico potrditi plačilo tega vinarja in ga zapisati še v več debelih knjig. Davkar je zatorej že svetoval davkoplačevalcu, naj bi vkupe plačal jednajst vinarjev, da bi ne bilo toliko sitnosti, a mož je odgovoril, da se hoče strogo držati zakona in še vedno vsak mesec prihaja z vinarjem v davkarijo

— **Umori iz maščevanja.** V Fawardu na Siciliji zaprli so 42 ljudij, ki so na sumu mnogih umorov iz maščevanja.

— **Nesreča na železnici.** Na postaji Ticlemont v Belgiji sta vkupe trčila dva vlaka. Postajini načelnik je mrtev, drugi pa ni nikdo poškodovan.

— **Žitnica pogorela.** Pri Blackfriarnu ob Temsi je pogorela žitnica, v kateri je bilo mnogo žita in olja. Bližnje hiše so bile v nevarnosti. Gasilo je 220 gasilcev. Škode je 3 milijone goldinarjev.

— **Neusmiljen učitelj.** Učitelj Ivan Lassip v Rakospaletu na Ogerskem je grozno mučil otroke. Z njih glavami je butal ob zid, da so nekateri nezavestni obležali. Druge je žgal z gorečim železom po obrazu. 74 rodbin se je pritožilo proti njem pri protestantskem cerkvenem oblastvu, katero ima dotično šolo. Cerkveno oblastvo je sklenilo ga odstaviti in mu naložilo 320 gld. globe. Zagovarjati se bode pa moral človekoljubni učitelj tudi pred sodiščem.

— **Przijski slepar.** V Pragi zaprli so 32letnega Perza Ahmed-Hazi-Alikjer-Ogleja. Govori gladko več jezikov, mej drugim tudi poljščino in hebrejščino. Izdajal se je za poljskega žida in se predstavil več duhovnikom, češ, da se misli pokatoličiti. Dobro je živel, ker so ga podpirali duhovščina in poljske rodbine v Pragi. On je pa porabljal priložnosti, ko je obiskoval duhovnike in poljske rodbine, da je kradel. Zaradi tega je naposled prišel policiji v pest, ki je takoj dognala njegovo pravo ime, in domovino in pa to, da je mohamedanske ne pa židovske vere.

— **Nesreča v gorah.** Mizar Ivan Schild je bežal na goro Pust na Tirolskem in se ponesrečil. Drugi dan ga je našel težko poškodovanega neki gorski voditelj. Govoriti ni mogel.

— **Zblaznel vojak.** V Gattendorfu na Ogerskem je zblaznil vojak 48. polka in začel z ostrimi patroni streljati na čedo volov. Ubil je tudi posestnika Janeza Schultza, in njegovega hlapca, ki sta prihitela vojaka odganjati. Jednega policista je ranil. Došla vojaška straža ga je zvezala in odpeljala v vojaško bolnico v Požun.

— **Velik pretep mej vojaki in kmeti.** Blizu vojaškega tabora v Pilis-Csabi so kmetje zavratno napali več vojakov 52. in 6. pešpolka in so tri vojake ubili in več jih ranili. Vojaško sodišče je oprostilo vojake, ki so se tepli, obsodilo pa v šestdnevni zapor tiste vojake 52. polka, ki so bili v boji zapustili svoje tovariše. Narednik Koloszay, ki je pri pretepu zbiral vojake in tako z odločnim postopanjem preprečil dalje prelivanje krvi, je bil pohvaljen.

— **Zaradi vročine** je pri manevrih pri Berolinu zbolelo 20 vojakov, od katerih sta dva že umrla.

— **Kako se bogove razveseljuje in mandarine jezi.** V pokrajini Hupey na Kitajskem je letos velika suša. Da bi od bogov sprosili dežja, so v Hankanu napravili čudno procesijo. Na stol so privezali psa v jako pisane cunje, in ga nosili po mestu. Namen tej procesiji je bil, da bi se ljudje smejali. Smehu se naposled morajo pridružiti bogovi. Če bodo pa bogovi pri dobri volji. pa pošljejo dež. V Hankanu pa prebivalci sovražijo mandarine, in so zaradi tega bili psa oblekli v pisano dvorno obleko mandarinov in deli mu na glavo klobuk z rudečim gumom, na nos mu pa dejali mandarinska očala. Ljudje so se smejali, mandarini so pa naprosili vojaškega poveljnika, da je sprevod dal razgnati. Osem vodij so mandarini dali še dobro pretepsti.

— **Ljubica tatu kolekov Swietlyja,** Amalijo Voss so obsodili v Monakowem v dveletno ječo, ker je bila svojemu ljubimcu pomagala uiti iz ječe.

— **Razpok v mlinu.** V parnem mlinu v Sommaccu je razletel se hotel. Vsled tega se je podrlo poslopje in je šest delavcev pokopalo pod razvalinami. Dvajset oseb je poškodovanih Tri so mrtve izvlekli izpod razvalin

— **Blaznec pred vlakom.** V Meidlingu pri Dunaji je nek blazen mož se razprostrtimi rokami postavil na železnico rekši: „Tega moram ustaviti, to je hudič!“ Strojevodja je ustavil še pravočasno vlak. Potem so ljudje s težavo blazneca spravili s tira Ko so ga pripeljali v bolnico, je grozno besnel. Blaznec je 34letni delavec Karol Schwarzman.

— **Osodepolen naskok.** Pri manevrih v Galiciji je konjica na povelje generalnega majorja Ratzenhoferja naskočila 24. polk. Pri tem je trideset mož prišlo pod konje in sta dva težko poškodovana.

— **Bogata beračica.** V Melniku je umrla stara beračica, ki je zapustila 80.000 gld. Dvema bratoma je zapustila po 15 gld, ostalo pa za zidanje protestantske cerkve v Melniku

— **Velika tovarna za vozove** je pogorela v Sredci na Bolgarskem Pet ljudij so rešili vojaki z nevarnostjo za lastno življenje.

— **Krvoločni čuvaji.** Dva čuvaja George Gough in J. B Anderson sta bila v Čikagu zaprta. Sumničita se namreč, da sta v blaznici nekega nesrečnika, z imenom George Budizy, ubila s koli. Budizy je bil še le pred kratkim v zavod pripeljan in zgoraj omenjenema čuvajema oddan Predni dan je bil popolnoma pri zdravji, drugi dan zjutraj ga pa našli mrtvega Preiskava je dokazala, da je bil nesrečnik na več krajih ranjen in da je imel celo rebra zlomljena. Hudobneža bodeta strogo kaznovana, kar je tudi prav!

— **Predrzen rop.** Na železnici Florenca-Bologna je v nekem tunelu dne 23. t. m. prišel v voz prvega razreda neki mož z revolverjem in od potnikov zahteval denar. V strahu so mu dali 1900 lir. Ropar je potem odšel. Sodi se, da je ta ropar jeden železniških sprevodnikov.

— **Strašna nevihta** je bila te dni na Severni Iitlandiji. Strela je v več krajih udarila, in je vsled tega nad 50 hiš pogorelo. Več ljudij in živine je tudi ubilo.

— **Boj z roparji.** V Dragošovu v rudniškem okrali v Srbiji je bil hud boj mej roparji in žandarji. Dva žandarja sta ubita. Stotnija vojakov morala je priti žandarjem na pomoč. Žandarji in vojaki so ubili osem roparjev. Žandarji roparjem gredo hudo na prste. V mesteci Požegi so več meščanov zaprli, ker skrivajo roparje. Mnogo roparjev je pobegnilo v inozemstvo.

— **Jeden dan ječe.** Sodišče v Budimpešti je obsodilo 18letnega grofa Andreja Radaja v jedendnevno ječo, ker je svojemu gospodarju nekemu odvetniku poneveril 125 gld. Bil je pri odvetniku v službi kot diurnist. Odvetnik je pri obravnavi umaknil tožbo, a državni pravdnik je pa ni hotel.

— **Huda toča.** V Šabaci in okolici v Srbiji je bila grozna toča. 31 ljudij in več živine je ubilo. Poljske pridelke je toča vse pokončala.

— **Italijanski roparji.** Pri Manfredoni v Italiji je policija dobila roparsko družbo bratov Fraturellov. Po polurnem boji z žandarji so jo roparji pobegnili, a so jih naposled le prijeli. Zaprli so več kmetov, ko so bili z roparji v zvezi.

— **Čuden slučaj.** V Parizu je našel na ulici neki postaran mož, ki je rekel, da je zdravnik, šestnajstletnega dečka, ki je bil menda nekaj bolen na ušesih. Začel ga je nagovarjati, da naj si da ušesa operirati. Peljal ga je v neki gozdič in dečku z nekim svetlim instrumentom odrezal oba ušesa in ju spravil v torbo, ter odšel. Deček je vse naznanil policiji, ki pa ne more najti moža, ki mu je odrezal ušesa.

— **Velik požar.** Dne 21. t. m. je v Tianu na Tirolskem bil velik požar. Zažgal je neki slaboumen otrok. Ogenj se je hitro razširjal, ker je velika suša. Pogorelo je nad 18 hiš. Nad 130 rodbin je brez strehe.

— **Nesreča v cerkvi.** V Rogozici pri Samboru v Galiciji je mej mašo od goreče sveče užgal se neki zastor. Na klic „ogenj“ bežali so ljudje iz cerkve. Pri tem se je več ljudij ponesrečilo.

— **Toplice** v Porečah na Vrbskem jezeru na Koroškem so pogorele. Služabniki kopališča so zgubili vse, kar so imeli. Jednemu natakarju je zgorelo 400 gld.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. julija 1895. Pšenica gld. 8·25 kr., rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 6·80 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 7·70 kr., turšica gld. 7·50 kr., leča gld. 10·— kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 11·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 28. avg. t. l.: 53, 52, 55, 87, 58.
Na Dunaji dne 24. avg. t. l.: 85, 30, 16, 1, 7
V Gradci dne 24. avg. t. l.: 57, 51, 87, 73, 37.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Pozor! **Svarilo!**

Varujte se,

da ne bote opeharjeni pri nakupu sladne kave. Dobičkaželjni ljudje še vedno ponarejajo Kathreinerjevo kavo, zato ne jemljite drugih kot bele izvirne zavoje z napisom

„Kathreiner“.

Kathreiner-Kneippov sladna kava je edina zdrava in okusna primes k bobovi kavi, natorni pridelek v celih zrnih; vsaka škodljiva primes je izključena.

Srečka za zidanje Cesarske jubilejske Cerkve á 1 gld

Predzadnji teden.

(3)

glavni dobitek

30.000 goldinarjev vrednosti.

Srečke priporoča: J. C. MAYER v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.